

Osnovna šola
Ivana Tavčarja Gorenja vas

OBČINA
GORENJA VAS - POLJANE

Mladi raziskovalci za razvoj Poljanske doline

ZASVOJENOST Z ELEKTRONSKIMI NAPRAVAMI NA OŠ IVANA TAVČARJA GORENJA VAS

psihologija

Raziskovalna naloga

Avtorici: Eva UŠENIČNIK

Tina REBERŠEK

Mentor: Martin OBLAK, prof. nemščine in latinščine

Gorenja vas, 2024

VSEBINA

1. UVOD	5
HIPOTEZE	5
CILJI	5
2. ZGODOVINSKI RAZVOJ.....	7
2. 1 Prve elektronske naprave v Poljanski dolini	7
2. 2 Pojav elektronskih naprav v šoli	8
2. 3 Sedanje elektronske naprave na naši šoli.....	8
3. RAZISKOVALNI DEL	9
3.1 METODOLOGIJA	9
3.1.1 Postopek zbiranja podatkov	9
3.1.2 Intervju	9
3.1.3 Zbiranje podatkov.....	10
3.1.4. Obdelava podatkov	10
4. ANALIZA RAZISKAVE	11
4.1. ANKETE	11
4.2 RAZPRAVA	22
4.3 GENERACIJA ALFA.....	24
5. SKLEP	26
6 VIRI IN LITERATURA	27
7 PRILOGA.....	28

KAZALO SLIK

Slika 1: Prikaz neuporabnega multitaska z el. napravami	5
Slika 2 Ena izmed prvih mikrovalovnih pečic v Gorenji vasi, 1980	7
Slika 3 Upokojena tajnica Danica Oblak	9
Slika 4 Surfanje po internetu	23

KAZALO GRAFOV

Graf: 1 Koliko je bilo izprašanih učencev?	11
Graf: 2 Kdaj imate dostop do el. naprav?.....	12
Graf: 3 Imaš že svojo elektronsko napravo? (vsi razredi).....	14
Graf: 4 Koliko časa na dan povprečno uporabiš za uporabo elektronskih naprav? (vsi razredi)	16
Graf: 5 Za katero aplikacijo porabiš največ časa? (3. - 6. razred)	18
Graf: 6 Za katero aplikacijo porabiš največ časa? (7. - 9. razred)	18
Graf: 7 Učni uspeh (3. - 6. razred)	20
Graf: 8 Učni uspeh (7. - 9. razred)	20
Graf: 9 Graf o različnih starostnih generacijah.....	25

Povzetek: Nalogo sva naredili z namenom, da vidiva, kako učenci naše šole živijo in se soočajo z novo realnostjo. 55 let nazaj je s pomočjo primitivnih neokretnih računalnikov na Luni pristala prva človeška posadka, danes pa veliko ljudi brez zmogljivih malih »škatlic« ne more zdržati niti dneva. In to seveda vpliva tudi na vse nas, mlade. V raziskovalni nalogi sva med drugim raziskoval, koliko časa učenci naše sicer vaške šole preživijo za elektronskimi napravami, kdaj jih dobijo v last, kako na to lahko vplivajo starši... Poleg naštetega pa tudi kaj pomeni Generacija Alfa in ali je lahko vse to nekako povezano.

Ključne besede: elektronske naprave, otroci, zasvojenost, šola, razvoj, vpliv, generacija Alfa

Ušeničnik E., Reberšek T. Zasvojenost z el. napravami na OŠ Ivana Tavčarja Gorenja vas
Raziskovalna naloga, OŠ Ivana Tavčarja Gorenja vas, 2024

Zahvala: Zahvaljujeva se najinemu mentorju Martinu Oblaku, ker naju je spodbujal, nama svetoval in nama pomagal. Zahvaljujeva se tudi vsem intervjuvancem in anketirancem, ker so si za naju vzeli čas in nama povedali njihov odnos do el. naprav.

1. UVOD

To nalogo sva napisali z namenom, da bi ljudi opozorili o težavah z elektronskimi napravami, ki so vedno bolj pogoste in vedno bolj prisotne na naši šoli in drugod. Čeprav je o tej temi že zagotovo veliko napisano, misliva, da je bolj zanimivo videti kaj se dogaja »na domačem pragu«. S pomočjo anket, razpoložljive literature ter spleta sva raziskovali, kako se mladi soočamo z digitalizacijo. Vsak ima svojo zgodbo. Zanimalo naju je, kdaj se je vse začelo na naši šoli, kakšna je aktualna uporaba elektronskih naprav med osnovnošolci in kako to na njih vpliva. Na koncu sva izprašane povprašali o kakšni zanimivi prigodi z elektronskimi napravami.

Slika 1: Prikaz neuporabnega multitaska z el. napravami

Vir: Eva Ušeničnik

HIPOTEZE

1. Daljša izpostavitve el. naprav med učenci na OŠ povečuje tveganje za težave s spanjem, povečan stres, manj koncentracije pri šolskem delu, slabši spomin in pomanjkanje telesne aktivnosti.
2. Uporaba telefonov se s staranjem generacij na naši šoli zmanjšuje.
3. Danes vedno več otrok preživi čas na socialnih omrežjih in manj časa za igranje igrvic in gledanju filmskih vsebin

CILJI

1. Opozoriti o problemu zasvojenosti z elektronskimi napravami na Osnovni šoli in z raziskovanjem o dani temi pridobiti vpogled in zavedanje o vplivu digitalizacije na mladino.

2. Z nalogo želiva ugotoviti, na kakšen način vpliva uporaba el. naprav na razvoj otroka - pozitivno in negativno.
3. Ugotoviti, kdaj se je na šoli začela mobilizacija s tehnologijo in kakšni so bili njeni prvi začetki.

2. ZGODOVINSKI RAZVOJ

2. 1 Prve elektronske naprave v Poljanski dolini

Kot osnovo za najine ugotovitve o zgodovini elektronskih naprav sva uporabili intervju. Intervjuvale sva dva starejša občana. Prvi intervjuvanec je bil gospod Gregorij Pustavrh. Rodil se je leta 1935 in je bil po poklicu čevljar. Druga izprašanka, ki sva jo intervjuvali je bila gospa Danica Oblak, bivša tajnica na OŠ Ivana Tavčarja, rojena leta 1946.

Prva elektronska naprava, ki sicer še ni prinesla zasvojenosti, je v Poljanski dolini bila v majhni vasici Dolenčice. Tam je živela družina, ki je imela mlin na vodo, ki je poganjal tudi dinamo za proizvodnjo elektrike. To je bila edina hiša, pri kateri so imeli elektriko in elektronsko napravo, radio. Gospod Gregorij, nama je zaupal zanimivo zgodbo, kako je moral nositi tja na hrbtu vrečo žita za izdelke. Otrokom se je to zdelo zelo zanimivo, ker je bilo to nekaj novega. Tako so vsakič, ko so prinesli nekaj žitaric za mletje, sedeli in poslušali ob radiju in čakali, da je mlin opravil svoje delo ter se čudili, kaj je to za eno čudo. »Odprli smo, pa je govoril,« je v smehu dejal g. Gregorij.

Za prve telefonske inštalacije je moral vsak vaščan kot posameznik prispevati svoj delež. Vsak je moral nekaj plačati in pomagati pri napeljavi. Bil je samo en telefon na vasi, pri nekaterih si moral za en telefonski klic celo plačati.

Kasneje je prišla črno-bela televizija. Ker je bila tudi ta velika redkost, se je velikokrat zbrala pred eno televizijo skoraj cela vas in opazovala, kaj se dogaja. Največ naprednih naprav v Poljanski dolini se je nahajalo v podjetjih, izpostavili bi Rudnik urana Žirovski Vrh s svojo napredno tehnologijo predelave uranove rude, zgodaj pa smo jih imeli tudi na naši šoli, ki je v letu 1970 dobila celo prvi električni pisalni stroj v Sloveniji.

Slika 2 Ena izmed prvih mikrovalovnih pečic v Gorenji vasi, 1980

Vir: Eva Ušeničnik

2. 2 Pojav elektronskih naprav v šoli

V intervjujih sva prišle do spoznanja, da je bila prva elektronska naprava na naši šoli telefon na žico, v letu 1970 pa se je na naši šoli pojavil prvi električni pisalni stoj v Sloveniji. Temu je kasneje sledil 'škatlasti' računalnik.

Leta 1991 smo na naši šoli dobili prvo, za tiste čase sodobno opremljeno, računalniško učilnico. Za letom 1992 so sledili pojavi sodobnejše tehnologije.

V trenutnem obdobju so sodobne elektronske naprave prisotne vsepovsod v šoli: elektronske table, projektorji, namizni in prenosni računalniki, tablice.

2. 3 Sedanje elektronske naprave na naši šoli

Trenutno je na naši šoli ogromno elektronskih naprav. Naše najnovejše pridobitve so verjetno interaktivne table, ki jih uporabljamo skoraj v vsaki učilnici. Imamo sodobno opremljeno računalniško učilnico, v kateri je 23 namiznih računalnikov. Vsak učenec ima možnost opraviti nujno delo, če mu naša prof. Bojana Mihalič Stržinar to dovoli.

Vsak učitelj in administrativni delavec ima v lasti služben prenosni računalnik. Včasih pri pouku posegamo v uporabo računalnikov v računalniški učilnici, a je to redkost, ker el. table dobro odslužijo kot učni pripomoček. Na šoli je na voljo tudi vrsta izbirnih predmetov in krožkov, ki nam ponujajo varnejši vstop skozi nevarna vrata interneta in tehnologije nasploh.

Pojav pogoste uporabe lastnih el. naprav med učenci se je pričela približno v letu 2015, ko so socialna omrežja pričela postati vse bolj priljubljena. V šolskih prostorih so elektronske naprave sicer prepovedane, njihova uporaba pa se kaznuje z odvzemom, a kljub temu učenci marsikdaj izkoristijo priliko in na skrivaj uporabijo pametni telefon, predvsem na izven šolskih dejavnostih. Večinoma to izgleda tako, da učenci skrijejo njihove telefone na najbolj nepričakovana mesta, tudi tista, do katerih učitelji nimajo pravice pregledovati, zaradi hipotetičnega vdora v zasebni prostor.

Čeprav tega ne bi smeli, se učenci na avtobusnih izletih pogovarjajo po telefonih, namesto, da bi se pogovarjali s prijatelji, ki sedijo meter stran od njih. Zaradi pretirane uporabe te tehnologije se je na naši šoli že nekako normaliziralo, da se zgodijo marsikateri življenjske situacije (npr. ljubezenska zveza, prijateljstvo, nujni pogovori itd.) kar preko telefonov oz. kar preko vseh el. naprav na sploh in to ni pozitivno.

3. RAZISKOVALNI DEL

3.1 METODOLOGIJA

3.1.1 Postopek zbiranja podatkov

Podatke sva zbirali s pomočjo intervjujev, anket, interneta in knjig. Anketirali sva učence naše šole, od tretjega razreda dalje, saj v nižjih razredih še nimajo dovolj znanja v pisanju, pa vse do devetega razreda.

Slika 3 Upokojena tajnica Danica Oblak

Vir: Eva Ušeničnik

Na internetu sva se poslužili različnih metod, od člankov, videoposnetkov in razprav. Zavedati se moramo, da se na internetu veliko srečujemo s »fake news«, subjektivnih mnenji in podobnimi problemi, zato so stvari v raziskovalni nalogi pregledane iz več različnih virov.

3.1.2 Intervju

Intervjuvale sva dva starejša občana; gospoda Gregorija, ki je bil po poklicu čevljar in gospo Danico, ki je bila po poklicu tajnica. Živela sta v tistem času, ko se je po Sloveniji, nasploh pa v Gorenji vasi, začelo širjenje elektronskih naprav. Oba sta že upokojena od svojega poklica in sta rada spregovorila o njunih spominih na prve stike z elektronskimi napravami. Povedala sta nama raznorazne zgodbe, ob katerih sta se še zdaj nasmejala. Iz intervjuja sva sklepali, da so imeli težke, a tudi zelo lepe dni brez 'buljenja' v ekrane.

3.1.3 Zbiranje podatkov

Preden sva začeli z intervjuji, sva sestavili vprašalnik in nato začeli z iskanjem starejših občanov, ki bi bili pripravljeni sodelovati. Oba intervjuja sva posnели s snemalnikom zvoka in povedano kasneje zapisali. Razpravo in sklep sva napisali s pomočjo knjig, ki so nama bile pri roki v knjižnici in s tremi spletnimi viri.

3.1.4. Obdelava podatkov

Poglavje Zgodovinski razvoj sva sestavili s pomočjo intervjuva želenih oseb. Odgovore sva uredili, jih pregledali in vpisali v nalogo.

Ko sva ankete dobile nazaj, sva jih prešteli, si zapisale odgovore v nov zvezek in s pomočjo le-tega vpisale podatke v grafikone.

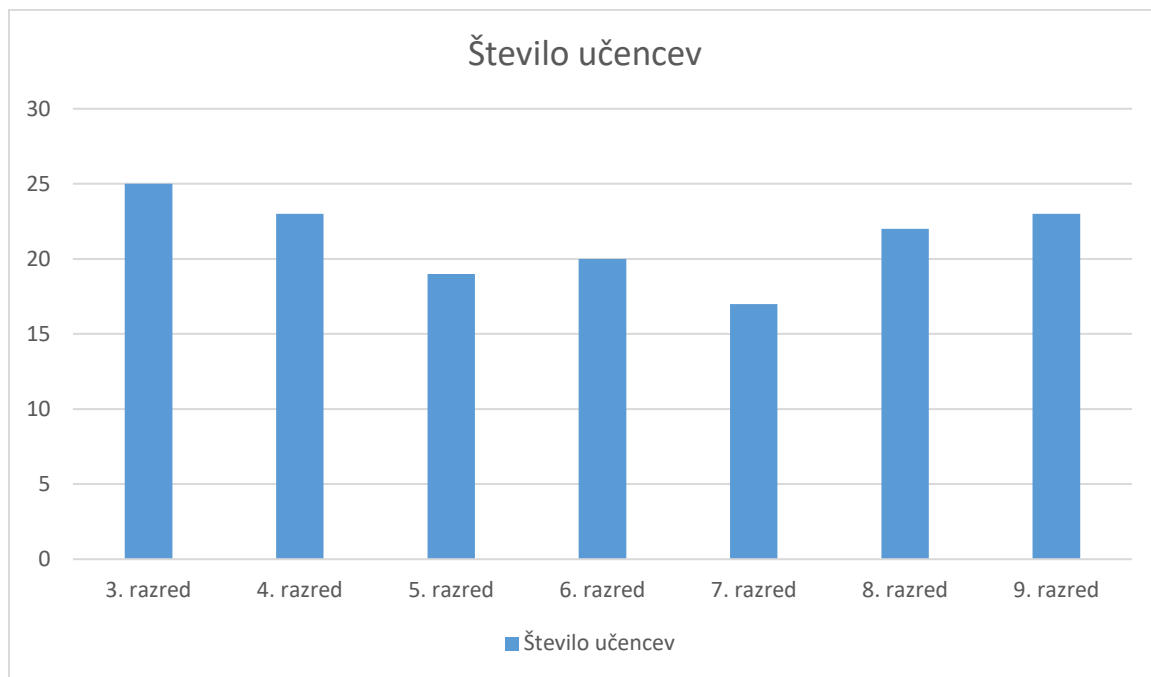
Med pisanjem naloge sva zbirali slike in fotografije starejših elektronskih predmetov, ki sta jih imela občana še zdaj v rabi. Slike sva slikali na terenu.

Grafe sva večinoma sestavili sami, le en primer grafa sva vzeli iz interneta. Na internetu se nisva toliko poglobljale, saj ne najdemo vedno pravih informacij, zato sva teorije večinoma povzele iz knjig.

4. ANALIZA RAZISKAVE

4.1. ANKETE

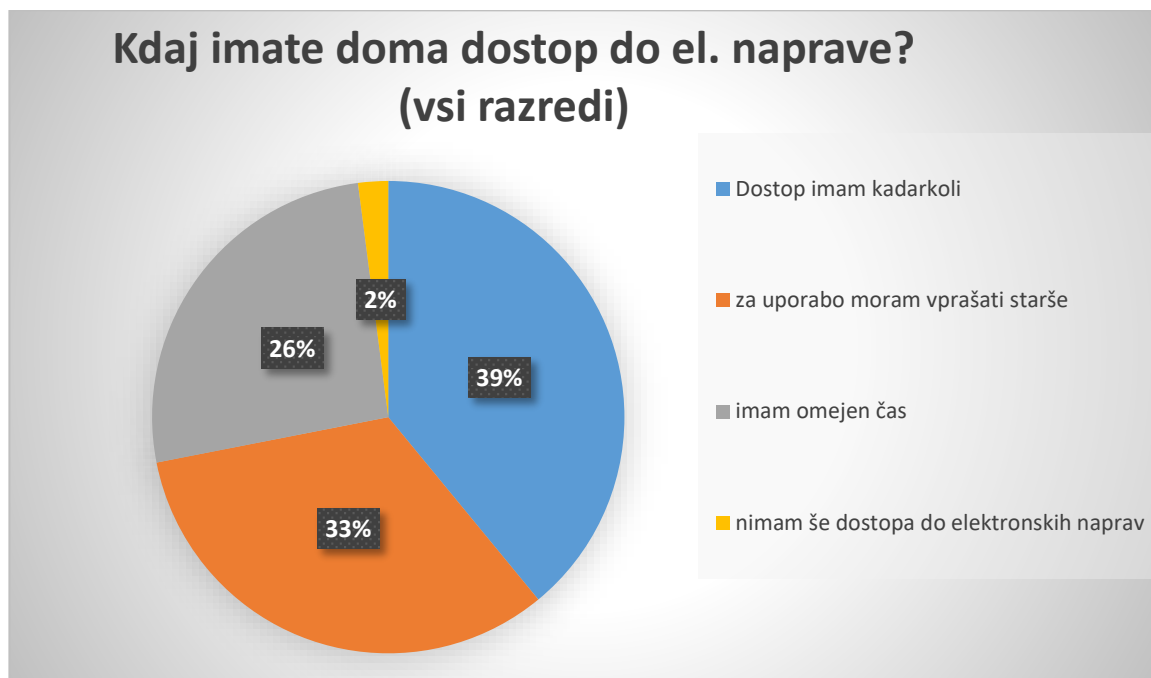
1. vprašanje: Koliko je bilo izprašanih učencev?

Graf: 1 Koliko je bilo izprašanih učencev?

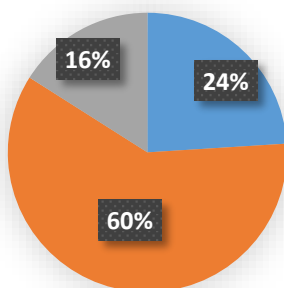
V 3. razredu je na ankete odgovorilo 25 učencev, v 4. 23, v 5. 19, v 6. 20, v 7. 17, v 8. 22 in v 9. 23 učencev.

2. Vprašanje: Kdaj imate doma dostop do el. naprav?

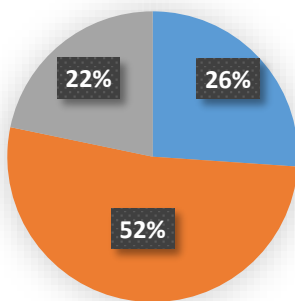

Graf: 2 Kdaj imate dostop do el. naprav?

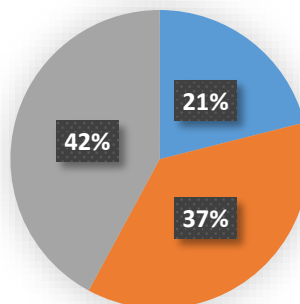
3. razred

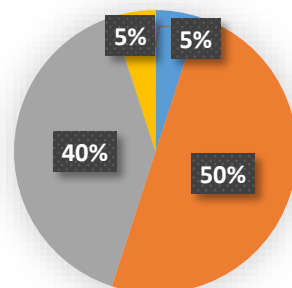
4. razred

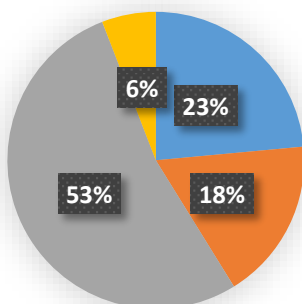
5. razred

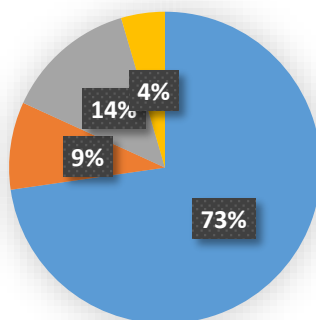
6. razred

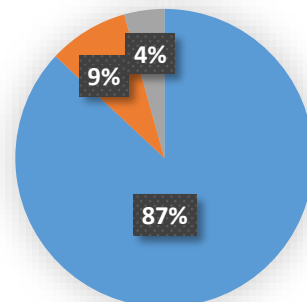
7. razred

8. razred

9. razred

OPIS PRIMERJAVE GRAFOV

V 3. razredu lahko vidimo, da je večinski delež otrok obkrožil, da morajo za uporabo elektronskih naprav vprašati starše. Manjši delež otrok je obkrožilo, da imajo dostop kadarkoli. Najmanj otrok je obkrožilo, da imajo omejen čas. Povprečen omejen čas je od 0,5h do 1h.

V 4. razredu še vedno prevladuje odgovor, da morajo otroci vprašati starše za uporabo telefona, vendar se je procent nekoliko zmanjšal in se povečal pri odgovoru, da imajo dostopno kadarkoli in pri odgovoru, da imajo omejen čas. Otroci, ki so obkrožili, da je njihov čas omejen, so povedali, da telefon uporabljajo od 0,5h do 2h.

V 5. razredu prevladuje odgovor, da imajo učenci omejen čas, kmalu za tem odgovorom pa mu sledi odgovor »za uporabo moram vprašati starša«. Do zdaj najmanjši delež otrok je obkrožilo, da ima dostop kadarkoli. Učenci, ki so obkrožili, da imajo omejen čas, so povedali, da lahko uporabljajo el. naprave od pol ure do dveh ur.

V 6. razredu je polovica otrok obkrožila, da morajo za uporabo vprašati starše. Malo manj kot polovica otrok ima omejen čas, zelo malo učencev ima dostop kadarkoli. Zelo malo otrok tudi še nima dostopa do elektronskih naprav. Otroci z omejenim časom imajo na voljo od pol ure pa tudi do 3 ure.

V 7. razredu je več kot polovica otrok obkrožila, da imajo omejen čas. Drugi najbolj pogost odgovor je, da imajo dostop do el. naprav kadarkoli. Skoraj enako število jih je obkrožilo, da morajo za uporabo vprašati starše. Najmanj pogost odgovor je bil, da še nimajo dostopa do el. naprav. Otroci, ki so obkrožili, da je njihov čas omejen, so povedali, da telefon uporabljajo od 10 minut do treh ur.

V 8. razredu je $\frac{3}{4}$ učencev obkrožilo, da imajo dostop do el. naprav kadarkoli. Manjši delež otrok je obkrožil, da imajo omejen čas. Podobno število odgovorov je dobil odgovor »za uporabo moram vprašati starša«, najmanjše število pa je spet dobil odgovor 'nimam še dostopa do el. naprav'. Otroci, ki so obkrožili, da je njihov čas omejen, so povedali, da telefon uporabljajo od ene ure do treh ur.

V 9. razredu so skoraj vsi obkrožili, da imajo dostop do el. naprav kadarkoli, le majhen delež otrok je obkrožilo, da morajo za uporabo vprašati starše in da imajo omejen čas. Čas uporabe imajo omejen na tri ure.

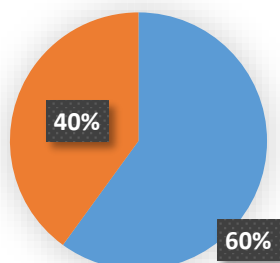
Če povzamemo rezultate anket, je možno razbrati določene vzorce. Višja kot je starost, več svobode imajo učenci pri dostopu do elektronskih naprav.

3. Vprašanje: Imaš že svojo elektronsko napravo?

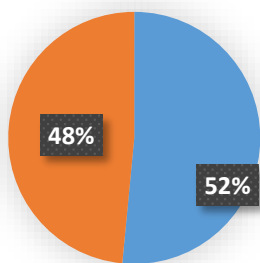

Graf: 3 Imaš že svojo elektronsko napravo? (vsi razredi)

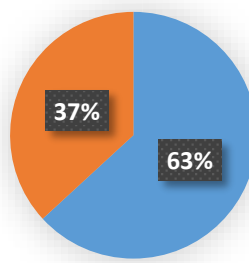
3. razred

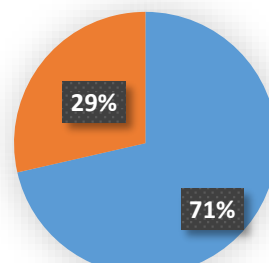
4. razred

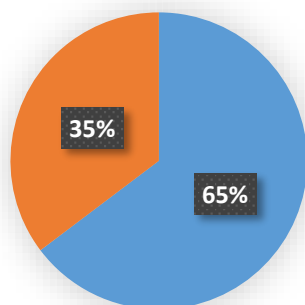
5. razred

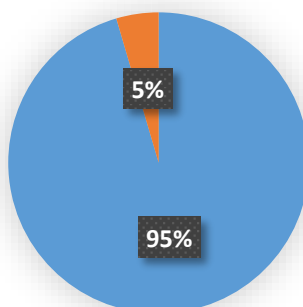
6. razred

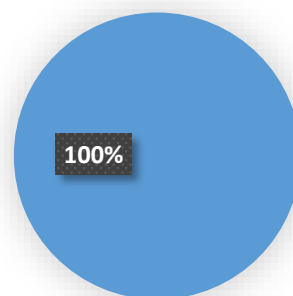
7. razred

8. razred

9. razred

OPIS PRIMERJAVE GRAFOV

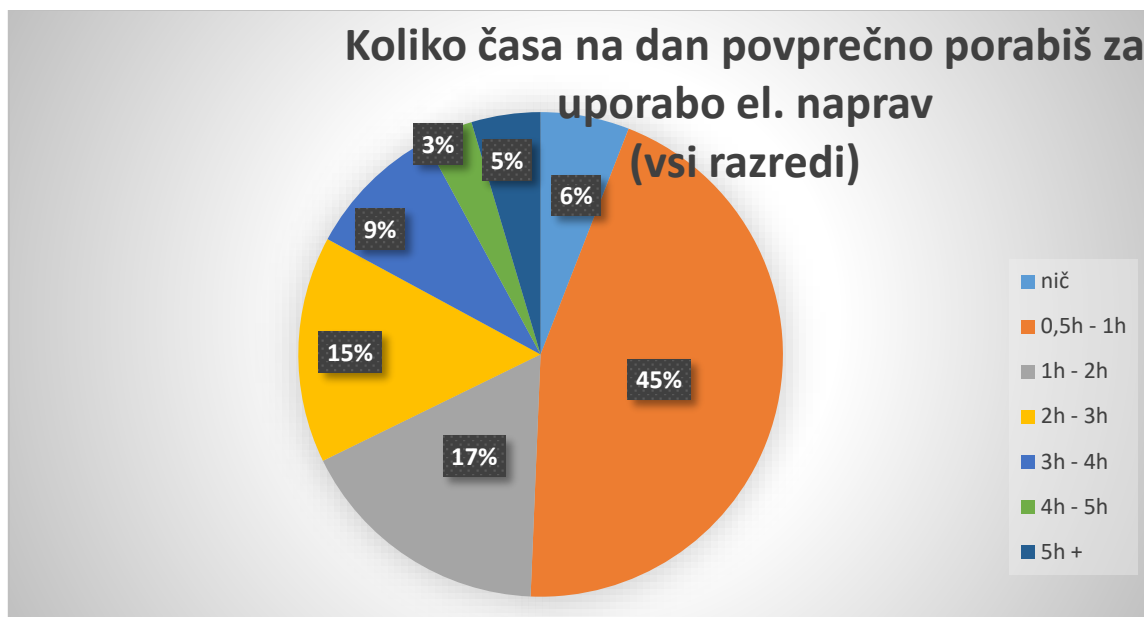
V vsakem razredu je prevladovalo število učencev, ki ima svojo elektronsko napravo. V 9. razredu je 100% vprašanih odgovorilo pritrdilno.

Iz grafov se da lepo razbrati, da imata dobri 2/3 učencev na šoli svoje elektronske naprave. Podobno kot pri prejšnjem vprašanju, lahko vidimo da z višanjem starosti se procent otrok s svojo elektronsko napravo večja.

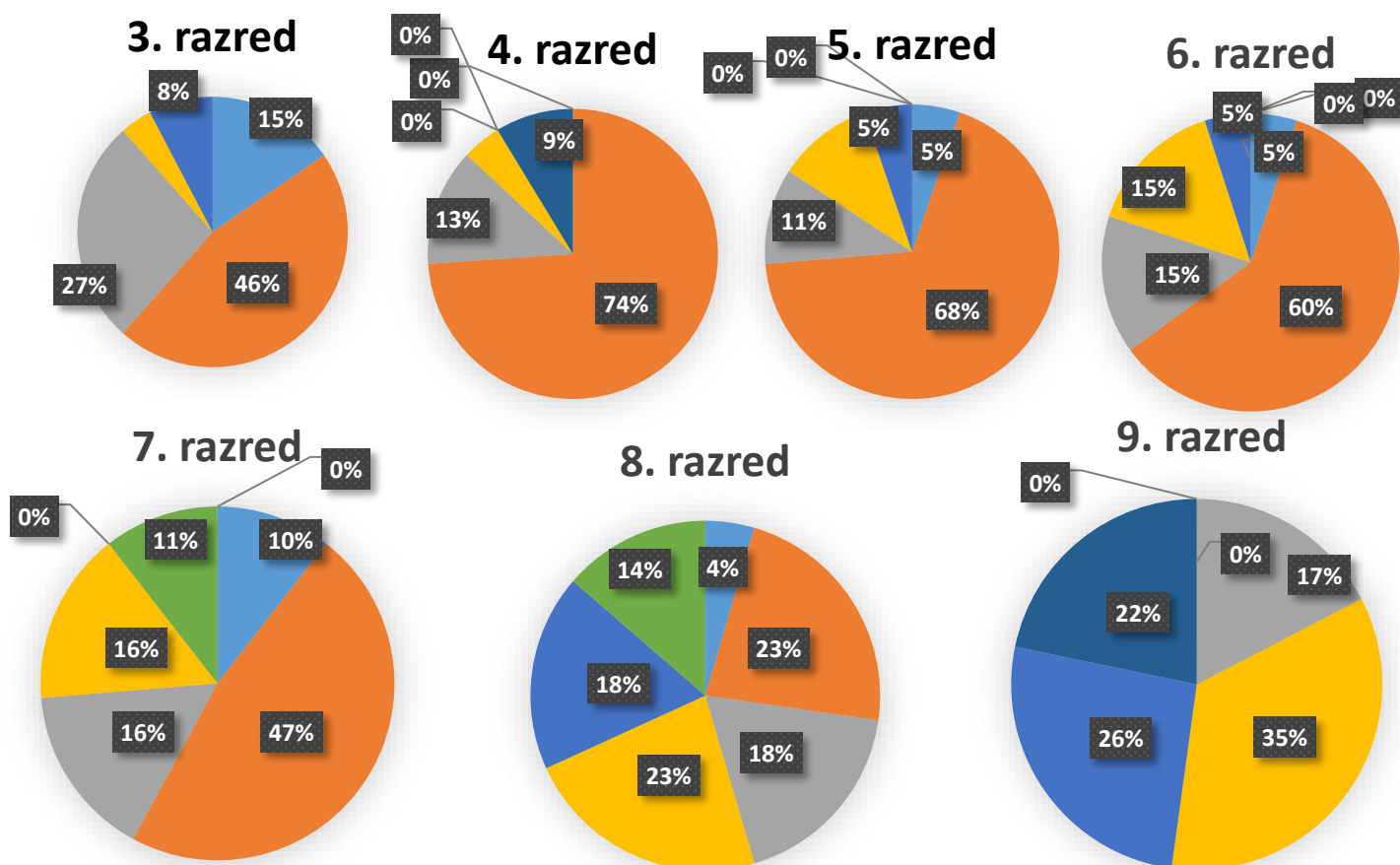
Obstaja pa izjema pri učencih iz 4. razreda, kjer imajo učenci več svojih elektronskih naprav kot pa pri petošolcih kjer bi po najinem mišljenju moral biti procentni delež otrok s svojo elektronsko napravo bistveno višji.

,

4. vprašanje: Koliko časa na dan povprečno porabiš za uporabo elektronskih naprav?

Graf: 4 Koliko časa na dan povprečno uporabiš za uporabo elektronskih naprav? (vsi razredi)

ANALIZA GRAFOV

V 3. razredu so otroci najbolj pogosteje na elektronskih napravah od pol ure do ene ure. Za njem sta najbolj pogosta odgovora, da so na el. napravah od ene ure do dveh ali pa niso nič. Peščica jih je odgovorila, da so na telefonih od dveh do treh pa tudi od treh do štirih ur.

V 4. razredu je kar $\frac{3}{4}$ učencev na elektronskih napravah od pol ure do ene ure. 13 % otrok je obkrožilo, da uporabljajo el. naprave od ene ure do dveh ur in 9% otrok je na telefonih več kot 5h, kar je za tako majhno starost zaskrbljujoče.

V 5. razredu sta $\frac{2}{3}$ spet obkrožili, da uporabljajo el. naprave od pol ure do ene ure. Izenačena sta si odgovora '1h – 2h' in '2h – 3h'. Peščica je tudi obkrožila drug izenačen odgovor '3h – 4h' in 'nič'.

V 6. razredu je dobra polovica obkrožila, da na el. napravah preživijo od pol ure do ene ure. Spet sta si izenačena odgovora '1h – 2h' in '2h – 3h'. Manjše število učencev je spet obkrožilo še en izenačen odgovor '3h – 4h' in 'nič'.

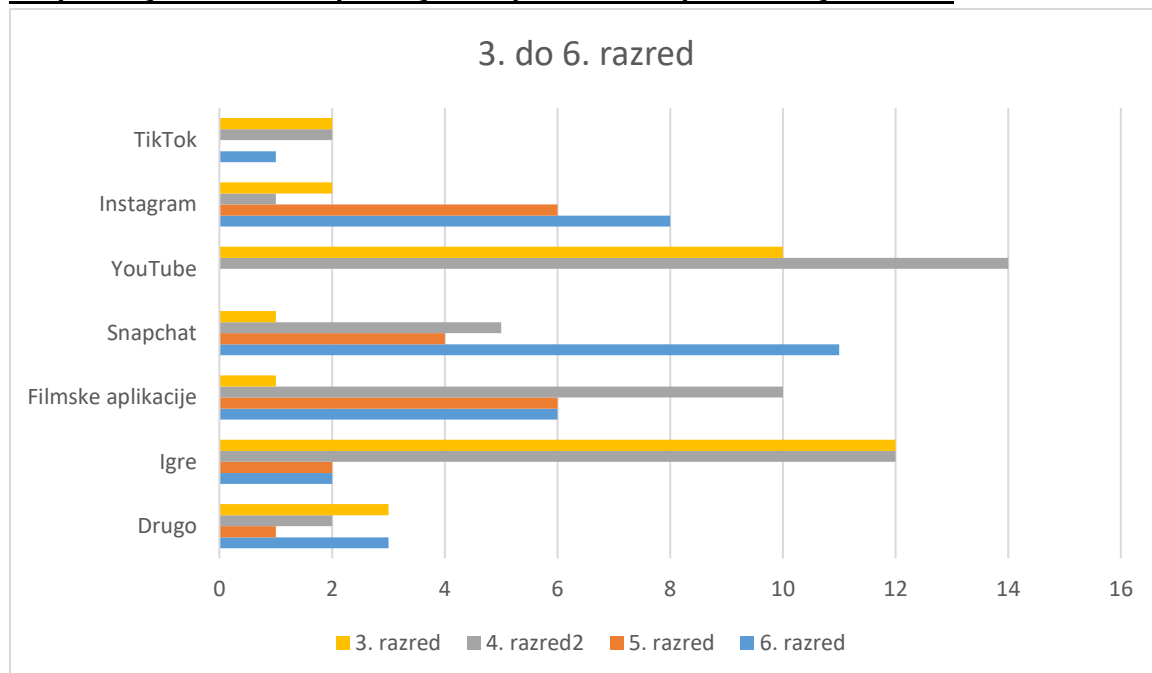
V 7. razredu je slaba polovica obkrožila, da so na el. napravah od pol ure do ene ure. Druga dva najbolj pogosta odgovora sta bila, da so na el. napravah od ene ure do dveh in od 2h do 3h. Druga dva skoraj izenačena odgovora sta bila: na el. napravah so nič in '4h – 5h'.

V 8. razredu se delež obkroženih odgovorov spet precej izenači. Zanimivost je, da se je znatno zmanjšal odstotek odgovora, ki pravi, da otroci uporabljajo el. naprave od pol ure do ene ure. Sedaj sta pri 23% odgovora '0,5 – 1h' in '2h – 3h'. S 18 % sta si izenačena tudi odgovora '3h – 4h' in '1h – 2h'. Blizu temu odstotku je odgovor '4h – 5h' in le majhen delež odstotkov je dobil odgovor 'nič'.

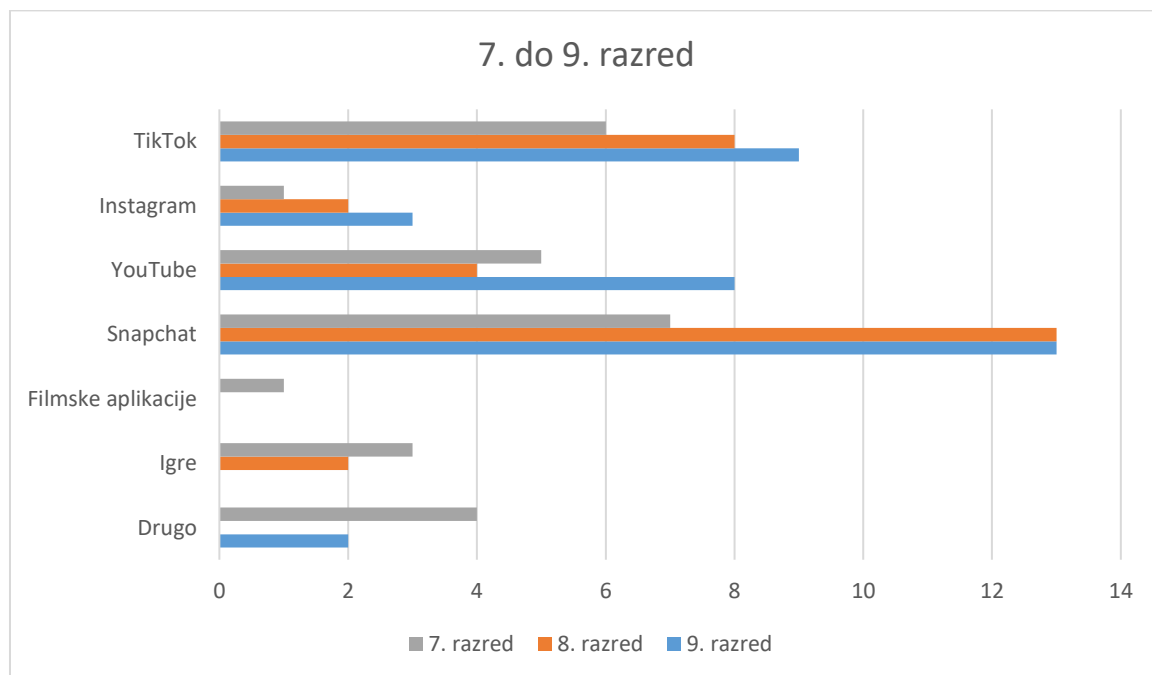
V 9. razredu lahko vidimo, da se diagram spremeni na slabše. Noben učenec ni obkrožil, da ni na elektronskih napravah nič, prav tako nihče ni obkrožil, da preživijo na el. napravah od pol ure do ene ure.

Kot smo lahko videli na prejšnji strani, se povečuje čas uporabe elektronskih naprav z višanjem starosti.

5. vprašanje: Za katero aplikacijo oz. spletno stran porabiš največ časa?

Graf: 5 Za katero aplikacijo porabiš največ časa? (3. - 6. razred)

Graf: 6 Za katero aplikacijo porabiš največ časa? (7. - 9. razred)

ANALIZA GRAFOV

V 3. razredu lahko vidimo, da so najbolj pogoste aplikacije, ki jih uporabljajo, igrice in You Tube. Približno enako glasov pa so dobili še preostali odgovori kot so: Tik Tok, Instagram, filmske aplikacije in Snapchat. Delež otrok pa je napisalo tudi nekaj aplikacij pod 'Drugo'.

V 4. razredu otroci najbolj uporabljajo You Tube in igrice, blizu te številke pa so tudi filmske aplikacije. Četrta najbolj uporabljena aplikacija je Snapchat, za tem pa Tik Tok. Dva učenca sta obkrožila 'Drugo', medtem ko je najmanj obkrožena aplikacija Instagram.

Kot vidimo je 5. razred ravno nasprotje 4. razreda. Najbolj priljubljena aplikacija je Instagram in filmske aplikacije. Sledi aplikacija Snapchat, za njo igrice in tudi nekaj aplikacij pod 'Drugo'. V tem razredu ni nihče obkrožil Tik Tok- a.

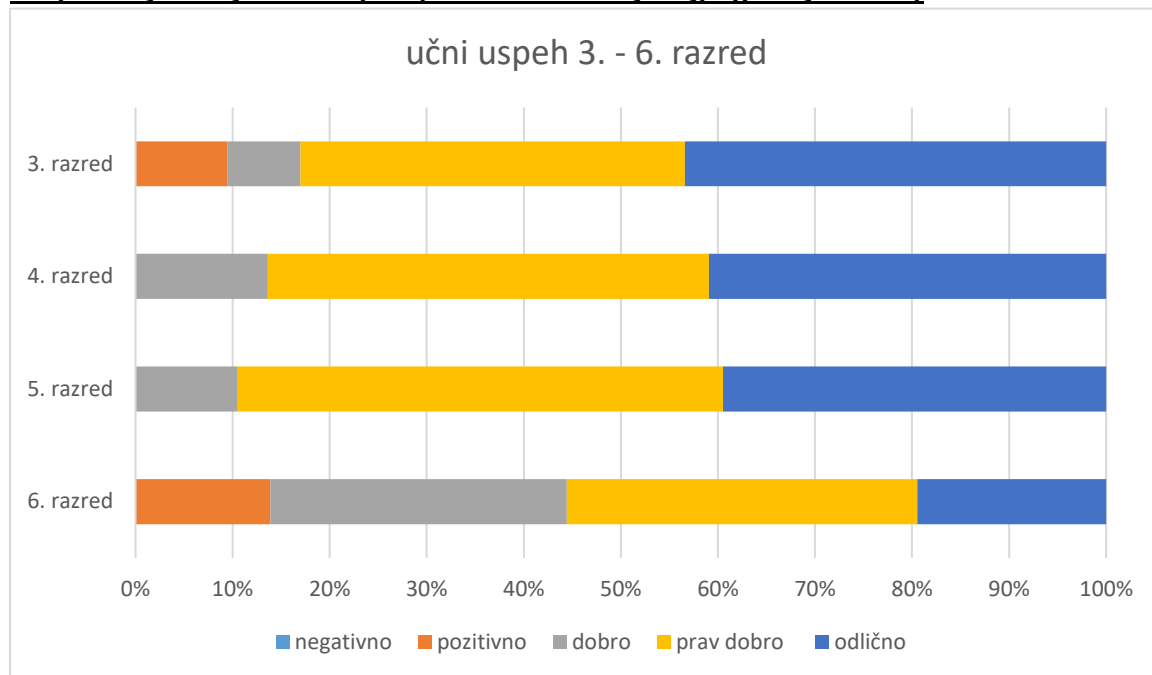
V 6. razredu so učenci najbolj obkroževali 'mladinsko' aplikacijo Snapchat, z osmimi glasovi ji sledi Instagram, šest glasov pa so si prislužile filmske aplikacije. Podobno število glasov so dobili Tik Tok, igrice in druge raznolike aplikacije.

V 7. razredu sta si aplikaciji Tik Tok in Snapchat skoraj izenačeni. Tretja najbolj gledana aplikacija je You Tube. Trije učenci so obkrožili 'Drugo' in na najino presenečenje, sta napisala, da gledata po Avtonetu. Instagram in igrice pa sta vsaki dobili po en glas.

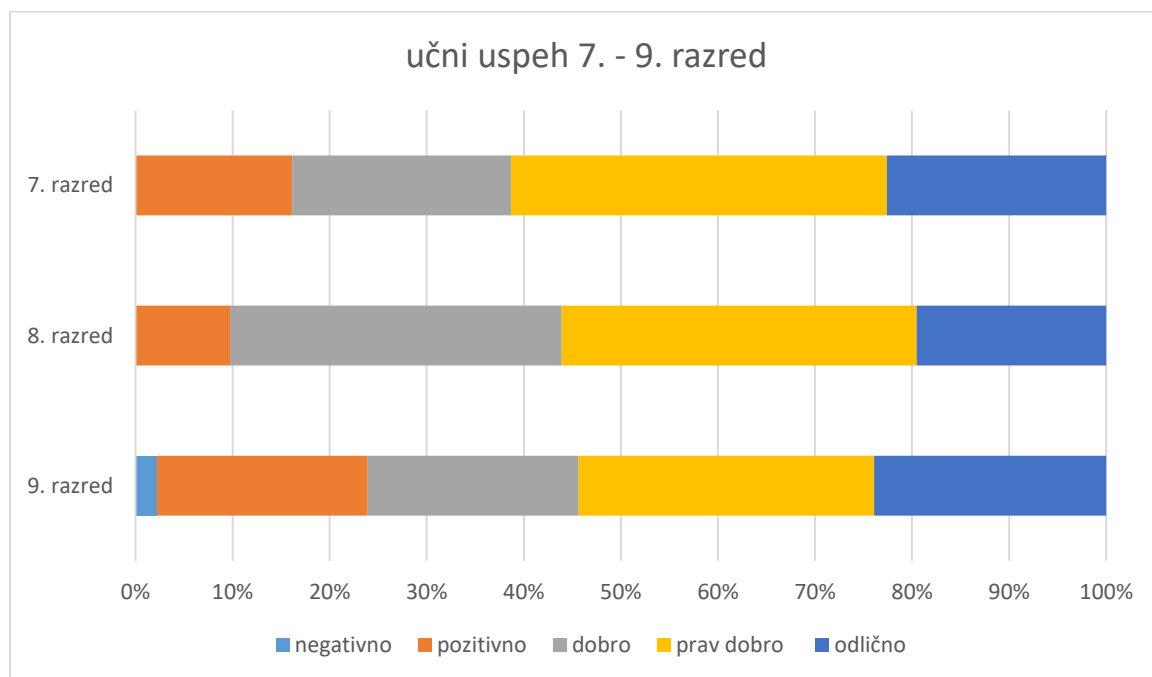
8. razred ima največ uporabnikov aplikacije Snapchat, ki jo je obkrožilo kar 13 učencev. Pri osmih glasovih mu sledi Tik Tok. You Tube največ uporabljajo štirje učenci, izenačena odgovora pri vsakem po dva učenca pa sta igrice in Instagram. Noben iz osmega razreda ni obkrožil filmskih aplikacij.

9. razred je izenačen pri številu glasov za Snapchat in je tudi tu najbolj uporabljena aplikacija. Tik Tok ima le za enega učenca več število kot You Tube. Instagram so obkrožili trije, dva učenca pa sta nekaj še napisala pod 'Drugo'. V tem razredu noben ni obkrožil igrice in filmskih aplikacij.

6. vprašanje: Moj šolski uspeh (obkroži dve svoji najpogostejši oceni)

Graf: 7 Učni uspeh (3. - 6. razred)

Graf: 8 Učni uspeh (7. - 9. razred)

OPIS PRIMERJAVE GRAFOV

V 3. razredu je slaba polovica odličnih in slaba polovica prav dobrih. 5% otrok dosega dober učni uspeh in 10% otrok prestopa prag zadostne ocene.

Ob pogledu na graf 4. razreda lahko vidimo, da nima noben učenec zadostnega učnega uspeha, kar je zelo boljše od prej omenjenega razreda, kar pa je posledica večjega dela prav dobrih povprečnih ocen. Čeprav ta razred nima zadostnih učnih uspehov, ima še vseeno manjši delež odličnih ocen.

V 4. razredu prevladuje prav dober učni uspeh. Tudi tu se dovolj učijo, da ni nobene zadostne ocene. Imajo manjši delež prav dobrih učnih dosežkov pa tudi manj odličnih povprečij.

Kot lahko preberemo iz grafa se v 6. razredu znatno zmanjša število odličnih in prav dobrih povprečnih ocen. Močno se povečajo učni uspehi z zadostno in z dobro povprečno oceno.

Pri 8. razredu se odlično povprečje učnega dosežka še bolj zniža kot pri sedmem. Približno enako število odstotkov sta dobila dobro in prav dobro povprečje. V razredu je prisoten 10% delež zadostnega šolskega uspeha.

Prvič do zdaj se pokaže negativno povprečje ocen in to v 9. razredu. Slabih 20% učencev ima zadostno povprečje, prav tako pa ima podoben delež odstotkov dober učen uspeh. Čeprav je v razredu negativno povprečje, ima v primerjavi s prejšnjima dvema razredoma višje število odličnega šolskega uspeha in malo manj prav dobrih povprečij pri ocenah.

4.2 RAZPRAVA

KAKO TEHNOLOGIJA VPLIVA NA RAZVOJ MLADOSTNIKOV?

Kot pri vsakem vzgojnem izzivu tudi tehnologija ne pride kar naenkrat. Da bi nam, otrokom, v času odraščanja pomagali ravnati z digitalno tehnologijo, moramo nanjo gledati kot na niz razvojnih in digitalnih mejnikov, ki se jim težko izognemo. Potrebno je razumeti vsako fazo odraščanja in razvoja in ugotoviti, kaj na nas vpliva slabo, kaj dobro in kakšne trajne posledice nekaj pusti na nas. Potrebno je tudi znati ovrednotiti primernost vsebin naši starosti.

Izpostavljenost tehnologiji v splošnem narašča, 21. stoletje je že zato imenovano »epidemija zasvojenosti z elektronskimi napravami oz. epidemija pametnih telefonov« (Prim. Spitzer, M.: Epidemija pametnih telefonov, Ljubljana: Mladinska knjiga, 2021). Začne se s »nedolžnimi« stvarmi, kot sta gledanje televizije in poslušanje glasbe, nadaljuje se s preprostimi interaktivnimi aplikacijami in igrigami, ki ne zahtevajo pismenosti, kasneje pa to brez zavedanja iz nedolžnosti preide v zasvojenost z el. napravo. Starši hitro lahko izgubijo nadzor nad uporabo. (Prim. Dr. Gold, J. Vzgoja v digitalni dobi. Radovljica: založba Didakta, 2015, s. 41)

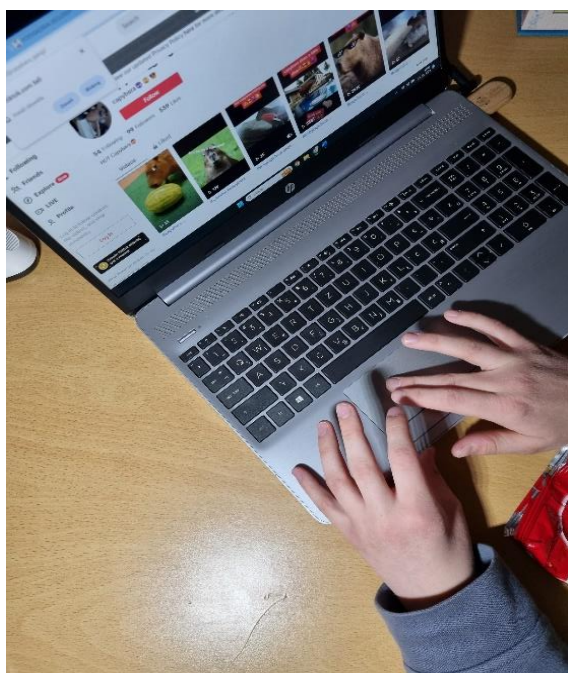
Obenem se lahko pojavi tudi spletno nasilje; pošiljanje pornografske vsebine, ustrahovanje, grožnje, vdor in zloraba profilov in osebnih podatkov, srečanje z neprimerno vsebino, propaganda itd. (Prim. Dr. Gold, J. Vzgoja v digitalni dobi. Radovljica: založba Didakta, 2015, s. 221). Te lahko peljejo v stvari, kot so duševne motnje, misli o samomoru in posledično k samomoru. S samo »nerealistično masko« vplivnežev pa lahko pride tudi do izgube stika z realnostjo in normalnimi, zdravimi standardi, pričnemo se primerjati in zaničevati svoje telo in mišljenje, to lahko preide v prehranske motnje, ki so seveda tudi duševne motnje in nato po enakem vzorcu vse do tragičnih poskusov samomora (Prim. Janis – Norton, N. Mirnejše, lažje, srečnejše otroštvo pred zasloni, Izola: založba Vita, 2017, s. 63-74).

Ko po cele dneve preživimo za ekrani, pozabimo, da naše telo ne potrebuje le vode, hrane in spanja, temveč tudi telesno aktivnost. S tem ohranimo zdravo telo, vitalnost, zmanjšamo tveganja poškodb in še marsikaj drugega. Če se ne gibamo dovolj, lahko postanemo debeli. Potrebno je biti realen, ker večina prekomerno težkih mladostnikov ni zadovoljna s svojim videzom, kar lahko vodi v osebne stiske. (Prim. Janis – Norton, N. Mirnejše, lažje, srečnejše otroštvo pred zasloni, Izola: založba Vita, 2017, s. 50-52).

Na socialnih omrežjih se širijo raznorazne ideologije. A ne le o izgledu telesa, temveč tudi o tem, da moramo biti vsi enakega prepričanja. Mladostniki nimajo še popolnoma razvitih možganov in sposobnosti, tako da jim je najlažje »vbiti« nekaj v glavo. Pa naj bo to, da je nekaj najboljše in drugo je zanič, naj bo to da, če pa misliš drugače, si prizadet, rasističen... tako nam kar nekdo dejansko kar sam diagnosticira duševne motnje, kar vodi k temu, da mislimo, da je z nami nekaj narobe. Mladostniki zgubijo stik z realnostjo in jih veliko sploh »ne živi v sedanjosti«. S tem misli, da ne živijo v svoji državi in ne razmišljajo, kaj se dogaja tukaj, temveč namesto tega razmišljajo, kaj se dogaja v ZDA, ker je velika večina vplivnežev od tam. Na tak način nekateri najstniki sploh ne poznajo osnovnih informacij o lokalnem okolju.

Tehnologija pa vpliva tudi na jezik najstnikov. Na nek način z vsemi tujimi izrazi praktično pozabljamo, da je slovenščina naš jezik in da ga ne spoštujemo dovolj, izgublamo tudi občutek narodne zavesti. Najstniki pogosto uporabljajo anglizme, celo v tako skrajnem obsegu kot »Sva šla na coffee, pa sem fellala in si breakala mojo roko.« Iz lastnih izkušenj veva, da so v naši generaciji slengovske besede izključno le še angleške. (Prim. Janis – Norton, N. Mirnejše, lažje, srečnejše otroštvo pred zasloni, Izola: založba Vita, 2017, s. 59).

Obenem pada sposobnost koncentracije, ker se zaradi kratkih, a fascinantnih videoposnetkov lahko mladostnik zbere samo za kratek čas. Sposobnost močne in efektivne koncentracije je potrebno razvijati. Pri tem nam lahko velik vzor nudijo starši. Sami sva odrasli v družini, kjer je branje zelo cenjeno in bile sva mu izpostavljeni s strani sorojencev in staršev že v zgodnjih letih in se nama zdi, da je najina uporaba slovnice veliko bolj raznolika kot pri nekaterih sovrstnikih. S tem se ne povečujeva, a želiva poudariti žalostno resnico, da mladi ne poznajo v govorniški stiski druge besede kot »pač«. Pri preverjanju naših odpisanih testov, še posebej naravoslovnih predmetih, kot je kemija in fizika, vedno dobimo podatek, da smo izredno nenatančni. Nekateri enostavno samo preletijo z očmi besede, ki so jim všeč, velika večina se jih ne mora skoncentrirati, nekateri pa se zaradi pozno v noč preživetih ur na telefonih niso imeli časa učiti, večinoma so to učenci brez obšolskih dejavnosti. Da se lahko skoncentriramo in da se nam lahko možgani razvijejo, je potrebno početi take stvari, pri katerih se aktivirajo mnogi centri v naših nadvse fascinantnih možganih, ne le eden in isti. Pri uporabi el. naprav se vedno aktivirajo eni in isti, in tako se naše možganske celice ne razmnožujejo in se ne razvijajo, zato začnejo počasi odmirati, ker ima vsaka celica svojo življenjsko dobo. In če odmrlih celic ne moramo nadomestiti, začne vse skupaj počasi propadati. Tako, kot sva izjavili v začetku, se propad ne zgodi kar naenkrat, a se izrazi čez čas, z zakasnitvijo, iz tega pa se lahko razvije t. i. DIGITALNA DEMENCA, to je upadanje umskih sposobnosti zaradi elektronskih naprav (Prim. Spitzer, M. Digitalna demenca - Kako spravljamo sebe in svoje otroke ob pamet, Celovec: Mohorjeva založba Celovec, 2016, s. 168, 232-245) .

Slika 4 Surfanje po internetu

Vir: Tina Reberšek

Ta lahko vpliva na način prehranjevanja in odnos mladostnika do hrane, v ospredju so mladostnice, na katere to toksično okolje še posebej vpliva. Lahko najstnik opusti prehranjevanje, zaradi želje po izgubi teže in ne zavedanju, da stradanje to situacijo le poslabša. Lahko pa se spremeni tudi prepričanje in napačno presojanje o tem, kaj je zdravo in kaj ne. Mladostniki so izpostavljeni mnogim že nevarnim dietam in nerealističnim življenjem vplivnežev, ki velikokrat povedo, da so zdravi kot riba in, da v življenju nikoli niso okusili cvrtja, a imajo vsak dan kosilo in večerjo v restavracijah svetovnih verig s hitro hrano, ker ne znajo kuhati. (Prim. Janis – Norton, N. Mirnejše, lažje, srečnejše otroštvo pred zasloni, Izola: založba Vita, 2017, s. 52, 53).

Tehnologija ali el. naprave imajo na nas velik vpliv, še posebej na generacijo Alfa. To je generacija, katerih najstarejši so eno leto mlajši od mladostnikov najine generacije. Prihodnost je v njihovih rokah in želja po praktičnem poklicu vedno upada, ker smo jim mi, generacija Z, slab vzor. Večina jih služi preko telefona in tudi vedno manj jih želi početi kaj v življenju, ker se ne zavedajo tega, da Slovenija ni ravno super lokacija za Tiktok kariere, možnosti za to so dosti slabe. Mi smo fazo otroštva že skoraj zapustili, kar ne pomeni, da ne moremo več postati odvisni od pametnih telefonov, a lahko še vedno kaj popravimo, kar pa težko rečemo za malčke, ki na telefonih že v rosnih letih preživijo preveč časa.

(<https://www.forbesindia.com/article/lifes/doctor-teacher-influencer-what-are-gen-alphas-dream-jobs/81139/1> , Pridobljeno 5. 3. 2024)

D

4.3 GENERACIJA ALFA

Kaj je generacija alfa?

Generacija alfa je generacija ljudi rojenih približno med leti 2010 in 2024. Prejšnja generacija je bila generacija Z, katere del sva tudi midve. Ljudje, ki spadajo pod to generacijo, so rojeni od leta 1997 pa vse do leta tam okoli 2009. Pred generacijo Z, imenovano tudi Generacija Zoomerjev (posledice epidemije COVID- 19) je bila tako Generacija Y, znana pod imenom Milenijci

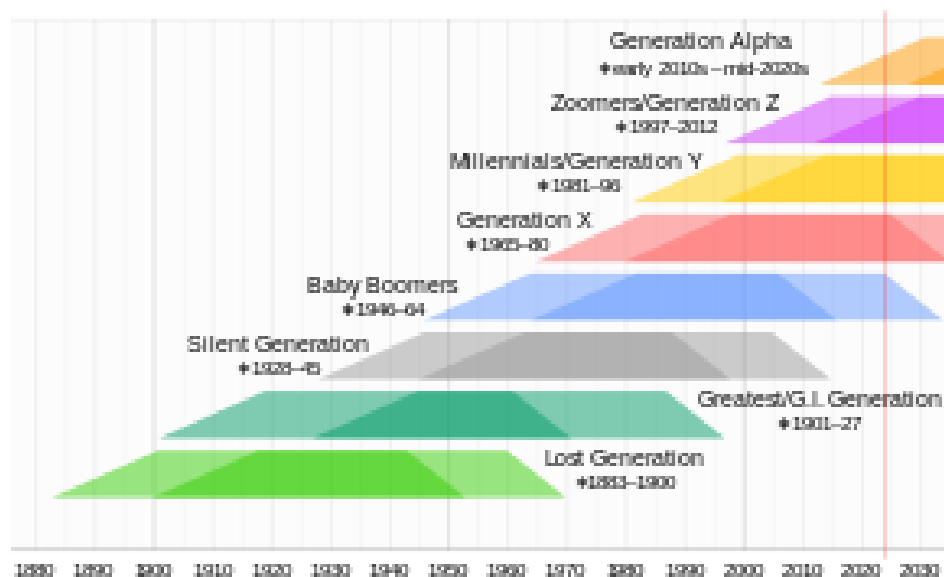
Vsako generacijo zaznamujejo veliki dogodki in vsaka generacija ima svoje probleme, načine zabave, razne modne trende, trende v glasbi... Generacijo Z je tako med drugimi dogodki zaznamoval teroristični napad 9/11, finančno gospodarska kriza leta 2008 in seveda ne pozabimo na proces, ki ga obravnavava v najini nalogi: prihod telefonov v vsakdan in uporaba interneta. Prične se množična uporaba aplikacij kot so YouTube, Instagram, Facebook, Vine, Talking Tom... Vprašamo se lahko, kako je torej ta raziskovalna naloga povezana z generacijo Alfa?

Generacija Alfa je prva generacija na tem svetu, ki popolnoma odrašča v digitalnem okolju. Kaj s tem misliva? Vsaka prejšnja generacija se lahko spominja, kako je potekalo odraščanje

brez interneta. Tudi za naju lahko trdimo, da sva otroštvo večinoma preživela zunaj z sosedovimi otroci ali pa doma z igračami in sorojenci. V najinih letih je internet in vse ostalo v povezavi z njim seveda že imelo trdno mesto v naši družbi, ampak otroci (vsaj v našem okolju) se tega še nismo zavedali. Isto lahko trdijo prejšnje generacije. Povpraševanje pri starejših naju je privedlo do zaključka, da je na začetku internet bil bolj orodje kot pa »alternativni svet«.

Pandemija je vse skupaj še pospešila. Danes nam v teoriji ni treba več zapustiti doma. Lačen? Naroči preko interneta. Služba? Delo od doma. Šola? Spletne učilnice. Prijatelji? Socialna omrežja. Okolje nas enostavno sili v priklopljenost na ekrane.

Seveda to ni vse slabo. Zadnja generacija bo bolj podučena na elektronskih napravah kot katerakoli generacija pred njo. (<https://mccrindle.com.au/article/topic/generation-alpha/generation-alpha-defined/>, pridobljeno 13. 2.)

Graf: 9 Graf o različnih starostnih generacijah

Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Generation_Alpha

5. SKLEP

Po končanih raziskavah, intervjujih in obdelavi vsega gradiva lahko potrdiva prvo in tretjo hipotezo. Prva pravi, da se z daljšo izpostavitvijo el. naprav med učenci na OŠ povečuje tveganje za težave s spanjem, povečan stres, manj koncentracije pri šolskem delu, slabši spomin in pomanjkanje telesne aktivnosti, ker so učenci z najnižjo količino časa uporabe elektronskih naprav najuspešnejši. Otroci z največjo količino časa uporabe el. naprav imajo slabše ocene, ker večino časa preživijo za ekrani in tako jim ostane manj časa za šolske obveznosti in s tem prihaja do več nepotrebnih stresnih situacij kot pri učencih z manjšo uporabo. Bilo je opravljenih že nešteto psiholoških raziskav, pri katerih so prišli do iste ugotovitve: prekomerna uporaba el. naprav povečuje tveganje za slabšo koncentracijo pri šolskem in vsakodnevnem delu nasploh in slabši spomin. Sposobnost daljše koncentracije se razvija, če možgane urimo z dejavnostmi, pri katerih se aktivirajo njihovi centri za določene stvari, npr. branje, šport, računanje... Gledanje 10 sekundnih videoposnetkov pa zahteva le en ali dva centra v možganih in sposobnost koncentracije za 10s. Testa se ne da natančno rešiti brez znanja in pomembne koncentracije, a ne tiste za 10s, namreč pa tiste, ki jo pridobimo s produktivnostjo. Zato po najinem mnenju šolski uspeh upada.

Tretjo hipotezo, ki trdi, da danes vedno več otrok preživi čas na soc. omrežjih in manj časa pri igranju igrice in gledanju filmskih vsebin, sva potrdili, ker je vidno iz samih rezultatov anket, da otroci naše šole posvečajo največ časa prav socialnim omrežjem, kot so Snapchat, YouTube, Tiktok itd. Učenci preživljajo največ časa na tej vrsti vsebin, ker tam lahko kontaktirajo prijatelje, gledajo in spremljajo, kar jim je všeč in sledijo največjim novicam sveta in tako imenovanim »trendom«. Seveda čas na teh vsebinah nezavedno hitro beži tudi zaradi enega največjih krivcev, in to je tako imenovano »drsanje v neskončnost« in razni efekti, ki dajo našim možganom občutek zadovoljstva in nagrajevanja in zato postane to na nek način naša e-droga in neprava rešitev za težave iz prave realnosti.

Druga hipoteza pa pravi, da se uporaba telefonov s staranjem generacij na naši šoli zmanjšuje. To hipotezo sva zavrgli, ker v večini primerov najin sklep drži. Primer: največ učencev v 3. razredu uporablja na dan telefone okrog 0,5h do 1h, nekaj celo 1h do 2h. V devetem razredu je večino učencev izjavilo, da na dan povprečno uporabljajo telefone od 1h do 2h. Nekaj kar je v tem primeru v 3. razredu redkost, je v 9. razredu pogostost. Zdi se nama, da tudi starši pri starejšem otroku dobijo na nek način zaupanje, da so dovolj odgovorni za svobodno uporabo telefonov in zato je količina časa uporabe bistveno večja.

Meniva, da ima pretirana uporaba pametnih telefonov in ostalih el. naprav negativen vpliv na mladostnike. Mogoče bo prav najina raziskovalna naloga pomagala k temu, da se bodo učenci bolj zavedali pasti in negativnih posledic pretirane uporabe telefonov in bodo iskali dopaminske dražljaje izven digitalnega okolja, tako kot so počele neštete generacije pred nami.

Izboljšava te raziskovalne naloge bi lahko bila večja osredotočenost na problemu z zasvojenostjo z el. napravami, pretežno telefoni pri naših učencih, na naši šoli skozi leta. Verjetno bi lahko dali večji poudarek na osrednji temi, kot da bi metaforično 'letali od informacije do informacije'. Mogoče tudi to, da bi dali več na temo, da bi o tem problemu ozvestile tudi sovrstnike, ne le potrjevali pri raziskovalni nalogi, da se zavedava, da smo praktično že vsi zasvojeni, s tem bi mogoče imela najina raziskovalna naloga še večji volumen pomena.

6 VIRI IN LITERATURA

LITERATURA

Janis – Norton, N. Mirnejše, lažje, srečnejše otroštvo pred zasloni. Izola: založba Vita, 2017
(str. 50 – 53, 59, 63 – 74)

Spitzer, M. Epidemija pametnih telefonov. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2021

Spitzer, M. Digitalna demenca – Kako spravljamo sebe in svoje otroke ob pamet. Celovec: Mohorjeva založba Celovec, 2016

Dr, Gold, J. Vzgoja v digitalni dobi. Radovljica: založba Didakta, 2015
(str. 41-56, 58- 70)

Anketa o uporabi elektronskih naprav, Gorenja vas, 2024

SPLETNI VIRI

<https://www.zd-go.si/ambulante/zdravljenje-odvisnosti/#zasvojenost%20z%20internetom>

Pridobljeno 21. 11. 2023

<https://mccrindle.com.au/article/topic/generation-alpha/generation-alpha-defined/>

Pridobljeno 23. 2. 2024

https://en.wikipedia.org/wiki/Generation_Alpha

Pridobljeno 5. 3. 2024

<https://www.forbesindia.com/article/lifes/doctor-teacher-influencer-what-are-gen-alphas-dream-jobs/81139/1>

Pridobljeno 5. 3. 2024

7 PRILOGA

1. Vaša letnica rojstva?

2. Pomen elektronske naprave v prvi polovici prejšnjega stoletja:

- Kaj je za vaš čas pomenila el. naprava?
- Kdaj je bil vaš prvi stik z elektronskimi napravami?
- Katere elektronske naprave ste uporabljali v svojih najstniških letih?
- Kakšen pomen je imela el. naprava za vas v vašem otroštvu?

3. Sodobni pomen elektronske naprave za starejše občane:

- Katere vrste elektronske naprave uporabljate sedaj?
- Kakšna je bila dostopnost do elektronskih naprav čez celo vaše življenje?
- Koliko dnevno porabite časa na elektronskih napravah?

4. Zgodba

- Imate z elektronskimi napravami kakšno zanimivo oziroma humorni pripetljaj?

ANKETA O UPORABI ELEKTRONSKIH NAPRAV

Vsi vaši odgovori so anonimni, zato vas prosiva, da iskreno odgovarjate.

1. Vaša starost: _____
2. Kdaj imate doma dostopa do elektronskih naprav?
Kot elektronske naprave v raziskavi upoštevamo telefone, tablične, prenosne in namizne računalnike (OBKROŽI)

dostopno kadarkoli	za uporabo moram vsakič vprašati starša	imam omejen čas	nimam še dostopa do elektronskih naprav
--------------------	---	-----------------	---

*Če ste obkrožili IMAM OMEJEN ČAS, koliko časa na dan ste omejeni? _____

3. Imaš že svojo el. napravo (telefon, računalnik, tablica)? (obkroži) DA NE
4. Koliko časa na dan povprečno porabiš za uporabo elektronskih naprav? (obkroži)

nič	do pol ure	do ene ure	do dve uri	do tri ure	do štiri ure	več kot štiri ure
-----	------------	------------	------------	------------	--------------	-------------------

5. Za katero aplikacijo oz. spletno stran porabiš največ časa? (obkroži)

TikTok Instagram Youtube Snapchat Filmske aplikacije igrice

drugo: _____

6. Moj šolski uspeh (obkroži dve svoji najpogostejši oceni):

1 2 3 4 5

Hvala za sodelovanje in čas,

T. Reberšek in E. Ušeničnik